

การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนในอินโด-แปซิฟิก กับการกำหนดท่าทีและนโยบายทางด้านการทหารที่เหมาะสมของประเทศไทย

Military Policy and Reaction of Thailand on Strategic Competitive of United
State of America and People Republic Of China on Indo-Pacific Region

บทความวิชาการ

นิรัตน์ ทากุดเรือ*

Nirat Takudrua*

สำนักงานวางแผนการฝึกร่วมและผสม กรมยุทธการทหาร

Joint and combine Exercise Planning office, Directorate of Joint Operation

E-mail: takudrua@hotmail.com

บทคัดย่อ

ภูมิรัฐศาสตร์ อินโด-แปซิฟิกเป็นพื้นที่ช่วงชิงการนำ ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างรัฐต่อรัฐ มีการจับ
ขั้วแบ่งข้าง ตลอดจนกำหนดกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้อง
กับสถานการณ์ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีทั้งโอกาสและความท้าทายที่จะกำหนดบทบาทและท่าทีที่ควรจะเป็นที่เหมาะสม

จากการศึกษาสรุปได้ว่าประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ทางทหารที่สมดุล (Balancing Military
Strategy) กล่าวคือ รักษาสมดุลที่เหมาะสมกับผลประโยชน์ของประเทศชาติใช้แบบ (Model) ที่ประเทศไทย
มีสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เกื้อกูลและเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงและเป็นแกนหลักในอาเซียนขยายกรอบความร่วมมือ
ทางทหารไปยังประเทศมหาอำนาจอื่นผนึกกำลังร่วมกับเพื่อนบ้านอาเซียน ในขณะเดียวกันต้องขยายความสัมพันธ์
ด้านการทหารกับสาธารณรัฐอินเดีย (อินเดีย) และสหพันธรัฐรัสเซีย (รัสเซีย) เพื่อสร้างการต่อรองผลประโยชน์
ในขณะเดียวกันต้องสร้างความร่วมมือหลากหลายต้องดำรงสถานะในการเป็นมิตรหรือไม่เป็นปรปักษ์ของทั้งสองฝ่าย
กระจายความพึงพิงมีความใกล้ชิดแต่มีระยะห่าง ที่แตกต่าง ขยายความร่วมมือทางด้านการทหาร ด้านการฝึกร่วมผสม
ตลอดจนดำเนินการทางการทูตฝ่ายทหารให้มีความสอดคล้องประสานไม่เลือกข้างแม้จะถูกกดดันให้เลือกข้าง
เป็นสะพานเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกา (สหรัฐฯ) และสาธารณรัฐประชาชนจีน (จีน) ซึ่งความใกล้ชิดนี้
เป็นความใกล้ชิดที่จะต้องไม่ทำให้สหรัฐฯ และจีนเกิดความไม่พอใจ กล่าวคือ ต้องไม่ให้อีกฝ่ายมองประเทศไทย
ไม่เป็นมิตรที่เรียกว่าเป็นกลางอย่างเหมาะสมทั้งในเวทีโลก เวทีภูมิภาค มีระยะห่างที่แตกต่างกันต้องไม่ตกเป็นเครื่องมือ

* หลักสูตรการบริหารความมั่นคงสำหรับผู้บริหารระดับสูง รุ่นที่ 3

ในการต่อต้านของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่เลือกข้างใดข้างหนึ่ง หรือเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีสัมพันธไมตรี กับจีนอย่างแน่นแฟ้น ขณะเดียวกันก็รักษาความสัมพันธ์ กับสหรัฐฯ ไว้ ซึ่งการรักษาสมดุลเช่นนี้ต้องยอมรับว่า จะไม่ได้รับผลประโยชน์จากแต่ละฝ่ายเท่าที่ควร ซึ่งขณะเดียวกันก็จะไม่ถูกกดดันจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มากนัก ไม่เข้าไปช่วยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไปจนเกิด ความได้เปรียบเสียเปรียบกัน ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายแต่เป็น สิ่งจำเป็นที่ต้องปฏิบัติเพื่อเสถียรภาพของประเทศและ ผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก

คำสำคัญ: ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก, มหาอำนาจเดี่ยว, ระเบียบโลกใหม่, ยุทธศาสตร์ความร่วมมือแบบสมดุล

Abstract

The geography of the Indo-Pacific Region is an area for fighting for leadership resulting in a complex relationship between states. Alliances are made to determine a cooperation framework. It is necessary for Thailand to adjust strategies to be in consonance with situations. There are both opportunities and challenges for Thailand to determine its roles and appropriate reactions.

The study shows that Thailand needs to operate its military strategy policy as a balancing military strategy by maintaining an appropriate balance for the nation's benefits. The model used is that Thailand is located in a supportive geography. It is the center of connections and the core in ASEAN for an expansion of a military cooperation framework to countries of superpower. Thailand can combine forces

with ASEAN neighbors and expand military relations with India and the Russian Republic to foster bargaining benefits. Meanwhile, it needs to build various relationships as well as maintain a friendly status in order not to be an enemy of either party. Independence must be practiced with closeness but with space in between. Military cooperation must be expanded in the aspect of joint and combined exercises.

Military diplomacy must be conducted to be impartial although being pressured to take a side. It should work as a bridge to connect the relationship between the United States of America (the US) and the People's Republic of China (China). Intimacy shown must not create dissatisfaction with either the US or China. In other words, Thailand does not want either party to see Thailand as unfriendly but rather as being appropriately impartial on the global stage and the regional stage. Space must be maintained without being an instrument for the resistance of the other party. A side will not be taken and policy will not be slanted to one side or the other. Intimacy may be with China but the US must be close as well. The weight cannot be on either side. Maintenance of balance in this manner may result in not getting benefits from any side as it should have been. However, the country will not be greatly pressured from any side which may lead to advantages or disadvantages. This is not easy to conduct but it is necessary for the stability of the country and its own benefits.

Keywords: Indo-Pacific Region, Single Superpower, New World Order, Balancing Military Strategy

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้สร้างความโกลาหลวุ่นวายให้กับโลกอย่างหนักหน่วงทุกด้าน ตามมาด้วยการเกิดความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครน ทำให้ต้องใช้กำลังทหารเข้าต่อสู้กัน จนส่งผลกระทบไปทั่วโลก ทำให้มหาอำนาจเดี่ยว (Single Super Power) ของสหรัฐอเมริกาถูกท้าทายและระเบียบโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัต ส่งผลให้การไม่ยอมรับโลกาภิวัตน์ที่เรียกว่า De-Globalization ขยายเป็นวงกว้าง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2549) ตลอดทศวรรษระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกได้เป็นสนามต่อสู้ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญ ตั้งแต่จีนได้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและขยายบทบาททางการเมือง การทหารมากขึ้น ทำให้สหรัฐฯ มองจีนเป็นคู่แข่งที่น่ากลัว ซึ่งมีโอกาสขึ้นมาเทียบชั้นกับมหาอำนาจเดี่ยวอย่างสหรัฐฯ จึงทำให้การแข่งขันมีความเข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific) ซึ่งมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ล้อมรอบจีนตั้งแต่มหาสมุทรอินเดียจนถึงมหาสมุทรแปซิฟิก สหรัฐฯ โดยประธานาธิบดี โจ ไบเดน ได้เปิดตัวกรอบเศรษฐกิจ อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Economic Framework: IPEF) ซึ่งมีสมาชิก 13 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ขณะที่จีนโดยประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง ได้เดินหน้านโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 (Belt and Road Initiative: BRI) จึงเกิดสนามแข่งขันตลอดจนการช่วงชิงการเป็นผู้นำในการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) มีประเทศไทยเป็นจุดกึ่งกลางทางภูมิรัฐศาสตร์ทำให้ประเทศไทย

ไม่สามารถหลีกเลี่ยงสนามการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ และจีน ทั้งทางด้านการทหาร ด้านการเมือง และทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงส่งผลให้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อความขัดแย้งในภูมิภาคมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ด้านการทหารต่อภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ประเทศไทยจึงเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายที่จะต้องนำมาแสวงประโยชน์ และเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง ต้องดำรงบทบาทเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์แห่งชาติ จะได้วิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ ตั้งแต่ความสำคัญของภูมิภาค การกำหนดนโยบายของประเทศมหาอำนาจ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศไทย โอกาสความท้าทาย วิเคราะห์ท่าที บทบาท ที่ควรจะเป็น เพื่อหาคำตอบทางด้านการทหารที่เหมาะสมของประเทศไทยต่อไป

ภูมิรัฐศาสตร์อินโด-แปซิฟิก สนามแห่งการแข่งขันอิทธิพล

จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกมีประเทศต่าง ๆ รายรอบเป็นจำนวนมาก จึงเป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางการค้าทางบก ทางทะเล ทางอากาศ ที่สำคัญส่งผลต่อการดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้เกิดกรอบความร่วมมือด้านการทหารทางด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ด้านความร่วมมือเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงที่สำคัญ ดังนั้น การแข่งขันของมหาอำนาจจึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้เกิดการจัดระเบียบระหว่างประเทศ (International Order) ที่มีภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) เป็นตัวกำหนด ทำให้มีอิทธิพลต่อโครงสร้างของระบบระหว่างประเทศ โดยรวมมีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

สหรัฐฯ ต้องเผชิญกับการท้าทายจากจีน ตลอดจนข้ออ้างใหม่อื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น หากมองกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ประกอบไปด้วย 3 ระดับ คือ **ระดับคร่อมภูมิภาค (Cross-Regional)** เป็นกรอบความร่วมมือระหว่างภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง เช่น Free and Open Indo-Pacific (FOIP) Belt and Road Initiative (BRI) **ระดับภูมิภาค (Regional)** เป็นกรอบความร่วมมือของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เช่น ASEAN และ **ระดับอนุภูมิภาค (Sup-Regional)** เป็นกรอบความร่วมมือเฉพาะด้านของประเทศต่าง ๆ เช่น GMS, Lanchang-MeKong Cooperation (LMC), Lower Mekong Initiative (LMI) เป็นต้น ซึ่งมหาอำนาจได้พยายามเข้ามามีบทบาทต่อกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม กรอบความร่วมมือจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานการณ์ หากมองย้อนไปในอดีต องค์การการค้าโลก หรือ World Trade Organization (WTO) ซึ่งเคยมีบทบาทมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางของการเมืองโลก การค้าโลก และการเงินโลกก็เกิดปัญหาในการแก้ไขปัญหาไม่ได้เช่นเดียวกันกับทางด้านกลุ่มประเทศอาเซียน กรอบความร่วมมือทางการค้าในชื่อ Tran Pacific Partnership (TPP) ถึงแม้จะมีสหรัฐฯ เป็นแกนหลัก แต่ต่อมาสมัยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ สหรัฐฯ ก็ได้ถอนตัวออกไป ด้วยเหตุผลบางประการทำให้กรอบความร่วมมือในภูมิภาคไม่ประสบความสำเร็จ หลังจากนั้น มีการดำเนินการในกรอบความร่วมมือ Asian Plus เป็นการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน มีการนำไปขยายในประเทศจีน สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ญี่ปุ่น เครือรัฐออสเตรเลีย (ออสเตรเลีย) นิวซีแลนด์ ที่เรียกว่า Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) ซึ่งมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 15 ประเทศ จะเห็นได้ว่า ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก

มีการสร้างกรอบความร่วมมือเพื่อการแข่งขันและเพื่อสร้างพันธมิตร เครือข่าย เพื่อแข่งขันกับอีกฝ่ายอย่างเข้มข้น และแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ในปัจจุบัน มีการตั้งกรอบความร่วมมือ Comprehensive and Progressive Trans Pacific Partnership (CPTPP) มีสมาชิก 11 ประเทศ ประกอบด้วย ออสเตรเลีย สหรัฐเม็กซิโก (เม็กซิโก) เนการาบรูไนดารุสซาลาม (บรูไน) มาเลเซีย แคนาดา นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐชิลี (ชิลี) สาธารณรัฐเปรู (เปรู) ญี่ปุ่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ (สิงคโปร์) โดยสหรัฐฯ ได้ถอนตัวออกไป ส่วนประเทศไทยยังไม่ตัดสินใจในการเข้าร่วม ดังนั้น จะเห็นว่าการลด ขยาย แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ การเมืองโลก แต่อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าโลกมีการปรับแกนมาสู่กรอบความร่วมมือและให้ความสำคัญกับกลุ่มภูมิภาค ก่อให้เกิดการแข่งขัน โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก สาเหตุสำคัญอาจเนื่องมาจากพหุภาคีภายใต้กรอบสหประชาชาติประสบปัญหา จนทำให้ถูกมองข้ามเพราะระบบสหประชาชาติอาจไม่มีผลบังคับจากกรณีรัสเซียทำสงครามกับยูเครนเป็นตัวอย่างที่บ่งบอกได้ว่าองค์การสหประชาชาติไม่สามารถยับยั้ง (Veto) ได้อย่างเป็นรูปธรรม หากมองในกรณีของ BRI ของจีน ซึ่งมีการเชื่อมต่อประเทศต่าง ๆ ไปกว่า 50 ประเทศ โดยไม่ผ่านกลไกขององค์การสหประชาชาติแต่อย่างใดกลับประสบผลสำเร็จ จึงเป็นสิ่งท้าทายของระบบการเมืองโลกอย่างยิ่ง ในขณะเดียวกัน สหรัฐฯ ได้กำหนด Free and Open Indo-Pacific (FOIP) ขึ้น เพื่อมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับอีกฝ่าย ซึ่งจะได้นำมาวิเคราะห์ต่อไป

นโยบายอินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ (Free and Open Indo-Pacific: FOIP)

เป็นนโยบายที่สหรัฐฯ กำหนดขึ้นที่จะดำเนินการให้เป็นรูปธรรมโดยเนื้อหาขึ้นต้องการไม่ให้พื้นที่อินโด-แปซิฟิก ถูกครอบงำโดยประเทศใดประเทศหนึ่ง ต้องการให้ทุกประเทศเข้าถึงนานาได้ ซึ่งแน่นอนว่า

กำหนดนโยบายนี้ เพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของจีนนั่นเอง ซึ่งเดิมนั้น ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง Free and Open Indo-Pacific ของสหรัฐฯ ได้เกิดขึ้นท่ามกลางบริบท แนวนโยบายที่ว่า America First เป็นแนวนโยบายยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงใหม่ของสหรัฐฯ ในปี พ.ศ.2560 (New National Security Strategy) ที่มุ่งผลประโยชน์ที่จับต้องได้แทนการมุ่งแผ่ขยายค่านิยมอเมริกัน เนื่องจากเห็นว่าอำนาจและอิทธิพลของสหรัฐฯ กำลังถูกท้าทาย โดยมหาอำนาจอื่น ๆ โดยเฉพาะจีนและรัสเซีย ทั้งในด้านการทหาร เศรษฐกิจ และการเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อป้องกันการขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคทั้งในเชิงภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ในความคิดอินโด-แปซิฟิก ที่เสรีและเปิดกว้างไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ แต่อย่างใด นับเป็นความต่อเนื่องมาจากนโยบายการปรับสมดุลทางยุทธศาสตร์ต่อภูมิภาคเอเชีย (Rebalancing/Pivot to Asia) สมัยประธานาธิบดี โอบามา ซึ่งมีเป้าหมายเดียวกันคือ เพื่อให้สหรัฐฯ กลับมามีบทบาทมากขึ้นในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ในฐานะ “Pacific Power” รวมทั้งรักษาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ในภูมิภาค หากมองยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ คำว่า “เสรี” หมายถึง การที่ทุกประเทศทั้งใหญ่และเล็กมีเสรีภาพในการดำเนินนโยบายและผลักดันผลประโยชน์ของตนเองได้โดยปราศจากการถูกข่มขู่และรักษาอำนาจอธิปไตย ของตนเองไว้ได้ คำว่า “เปิดกว้าง” หมายถึง เสรีภาพการเดินเรือและบินผ่าน รวมทั้งการมีบรรยากาศการลงทุนที่เปิดกว้าง และระบบการค้าที่ยุติธรรมและต่างตอบแทน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การเคารพอำนาจอธิปไตย หลักนิติธรรมและเสรีภาพจากการบีบบังคับ การมีเสรีภาพการเดินเรือและบินผ่าน และความมั่นคงทางไซเบอร์ การระงับข้อพิพาทดินแดนโดยสันติวิธีและ

เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ การขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างพันธมิตรและมิตรประเทศ โดยเฉพาะประเด็นทหาร การบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงทางทะเล ความมั่นคงทางไซเบอร์ การต่อต้านการก่อการร้าย การส่งเสริมการค้าการลงทุนเสรีที่เป็นธรรม และบนพื้นฐานหลักต่างตอบแทน ส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาคผ่านโครงการลงทุนบนพื้นฐานของความโปร่งใสและความคุ้มค่าสูงสุด สนับสนุนความเป็นแกนกลางของอาเซียน และยับยั้งการแพร่ขยายของอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

สหรัฐฯ ได้ดำเนินการหลายอย่างเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดอินโด-แปซิฟิกที่เสรี และเปิดกว้าง เช่น การเปลี่ยนแปลงชื่อกองบัญชาการภาคพื้นแปซิฟิก (U.S. Pacific Command: U.S. PACOM) เป็นกองบัญชาการภาคพื้นอินโด-แปซิฟิก (U.S. Indo-Pacific Command: U.S. INDOPACOM) การออกกฎหมาย Better Utilization of Investment Reading to Development หรือ BUILD Act ซึ่งจะระดมเงินทุนจำนวน 60,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อกระตุ้นการลงทุนของภาคเอกชนสหรัฐฯ ในโครงการ โครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาคและการออกกฎหมาย Asia Reassurance Initiative Act (ARIA) เพื่อกำหนดกรอบการดำเนินนโยบายทั้งมิติความมั่นคงและเศรษฐกิจ ผ่านการส่งเสริมความร่วมมือกับพันธมิตรและหุ้นส่วนของสหรัฐฯ โดยมีการจัดสรรงบประมาณจำนวน 1.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นเวลา 5 ปี (พ.ศ.2562-2566) เพื่อสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์ตามแนวคิดอินโด-แปซิฟิก และ 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี เป็นเวลา 5 ปี เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย หลักนิติธรรม และสนับสนุนภาคประชาสังคม ทั้งนี้ สหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับการขยายความร่วมมือกับพันธมิตร และมิตรประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกมากขึ้น โดยริ้วพันกรอบการหารือด้านความมั่นคง 4 ประเทศ

(Quadrilateral Security Dialogue: QUAD) ประกอบด้วย สหรัฐฯ ออสเตรเลีย อินเดีย และญี่ปุ่น รวมทั้งกรอบการหารือด้านความมั่นคง 3 ประเทศ (Ministerial Meeting of the Trilateral Strategic Dialogue: TSD) ระหว่างสหรัฐฯ ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น (Nye, 2007)

แน่นอนว่าจากการที่สหรัฐฯ ได้นำนโยบาย อินโด-แปซิฟิก ที่เสรีและเปิดกว้าง Free and Open Indo-Pacific จีนได้มีการกำหนดการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ BRI อย่างเป็นขั้นเป็นตอนก่อนหน้านี้แล้ว

ยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative (BRI) ของจีน

เมื่อจีนมีการเจริญเติบโตขึ้นมาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และการทหาร ขยายออกไปทุกภูมิภาคเพื่อแสวงหา แหล่งวัตถุดิบและการลงทุน เหมืองแร่ พลังงานการสร้าง โครงสร้างพื้นฐานเพื่อเป็นแหล่งกระจายสินค้า จึงได้เกิด โครงการเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 เกิดนโยบาย The Belt and Road Initiative (BRI) ในปี พ.ศ.2556 โดยประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง โดยโครงการดังกล่าว เชื่อมจีนไปถึงยุโรปกว่า 60-70 ประเทศ มีแผนงานพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างประเทศ การจัดสรร แหล่งเงินทุน จัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนด้านโครงสร้าง พื้นฐานแห่งเอเชียและกองทุนเส้นทางสายไหม นอกจากนั้น ยังมีแผนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม แผนการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตลอดจนทั้งแผนการสร้าง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอีกหลายโครงการ ในส่วนที่เชื่อมโยงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น จีนมีการสร้างทางรถไฟความเร็วสูงเชื่อมต่อประเทศทาง ตอนใต้กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ลาว) รวมถึงการลงทุนในลาวอีกหลายโครงการมีการสร้างท่อส่งปิโตรเลียมในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (เมียนมา) ผ่านรัฐยะไข่เข้าไปทางตะวันตกของจีนและโครงการพัฒนา

ท่าเรือน้ำลึกมีเส้นทางเชื่อมต่อเอเชียกับยุโรป มีการสร้างท่าเรือ สนามบิน และสิ่งอำนวยความสะดวกในหมู่เกาะสแปร์ตลีย์ และหมู่เกาะพาราเซลในทะเลจีนใต้ จีนได้เข้าไปพัฒนา พื้นที่ในราชอาณาจักรกัมพูชา (กัมพูชา) จีนได้สร้างเขื่อนกั้น แม่น้ำโขง หลายแห่งที่มีผลกระทบต่อปริมาณและกระแส น้ำ ในแม่น้ำโขงช่วงไหลผ่าน เมียนมา ลาว ประเทศไทย กัมพูชา และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (เวียดนาม) ได้ส่งกำลังทางเรือลาดตระเวนคุ้มกันการเดินเรือของจีน ในแม่น้ำโขงจากจีนตอนใต้ลงมาถึง อ.เชียงแสน จ.เชียงราย มีการเชื่อมต่อเส้นทางรถไฟผ่านพื้นที่ชนกลุ่มน้อย ในเมียนมาจากจีนตอนใต้ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้ ไม่ผ่านกลไกขององค์การสหประชาชาติแต่อย่างใด

นับเป็นการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสร้างเครือข่าย เส้นทางบก เพื่อยกระดับการเชื่อมต่อไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น ด้วยการส่งเสริมการค้าและการอำนวยความสะดวก ด้านการลงทุนโครงสร้างเครือข่ายครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่วนเส้นทางเดินเรือ หรือ Maritime Silk Road เป็น ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก หรือ String of Pearls ซึ่งจีนได้ มีการสร้างท่าเรือและฐานทัพทางทะเล ฐานทัพทางอากาศ ในหลายประเทศ เช่น ท่าเรือกัวดาร์ (Gwadar) ในสาธารณรัฐ อิสลามปากีสถาน (ปากีสถาน) เพื่อเป็นทางออกทะเล ทางทิศตะวันตกของจีน ท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรม สถานีส่องแก๊สเมืองเจ้าผิง (Kyaukyu) รัฐยะไข่ เมียนมา ซึ่งมีระยะห่างจากชายแดนจีนด้านตะวันตกมายังบริเวณ อ่าวเบงกอล ที่ตั้งเมืองแห่งนี้มีระยะทาง 800 กิโลเมตร ส่วนทางด้านมหาสมุทรอินเดีย จีนได้ก่อสร้างท่าเรือ ขนาดใหญ่ที่ฮัมบันโตตา (Hambantota) ใกล้กรุงโคลัมโบ สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (ศรีลังกา) ส่วนบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกได้สร้างท่าเรือที่กัมพูชา จังหวัดเกาะกง ชื่อท่าเรือ ดาราสาคร (Darasakon) ที่สาธารณรัฐจิบูตี (จิบูตี) ริมทะเลแดง ตอนเหนือของทวีปแอฟริกา ท่าเรือไนโรบี (Nairobi) สาธารณรัฐเคนยา

(เคนยา) ซึ่งอยู่บริเวณแอฟริกาตะวันออก ดังนั้น ท่าเรือต่าง ๆ เหล่านี้ที่จีนได้สร้างและพัฒนา เปรียบเสมือนเป็นไข่มุกแต่ละเม็ดที่จีนเรียงร้อยเอาไว้นั้นกลายเป็นสายสร้อยไข่มุกยาวเรียงมายังแผ่นดินจีน ครอบคลุมเส้นทางทางทะเลจากภูมิภาคตะวันออกกลาง ทะเลอาหรับ ทะเลอันดามัน มาจนถึงทะเลจีนใต้ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นเส้นทางหลักในการลำเลียงวัตถุดิบ และพลังงานเพื่อมาป้อนเศรษฐกิจจีนที่กำลังเติบโต แม้จะถูกกล่าวหาจากกลุ่ม G7 หรือกลุ่มอุตสาหกรรมชั้นนำของโลกว่า การดำเนินโครงการ BRI ของจีนที่ไปช่วยสร้างท่าเรือ สร้างทางรถไฟให้กับหลายประเทศว่าเป็นการไปทำให้ประเทศเหล่านั้นต้องมียุทธศาสตร์ติดตัวหรือเป็นการทูตแบบให้ติดหนี้สิน

เครือข่ายพันธมิตรท่ามกลางการแข่งขัน

สหรัฐฯ และจีน ต่างฝ่ายต่างสร้างพันธมิตรในพื้นที่อินโด-แปซิฟิก โดยสหรัฐฯ สร้างเครือข่ายโอบล้อมสกัดกันความสำเร็จยุทธศาสตร์ BRI ของจีน โดยสหรัฐฯ ได้กำหนดกรอบเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Economic Framework: IPEF) เป็นกรอบความร่วมมือระดับพหุภาคีที่มีประเทศในภูมิภาคเข้าร่วม 13 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไน สาธารณรัฐอินเดีย (อินเดีย) สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (อินโดนีเซีย) ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (ฟิลิปปินส์) สิงคโปร์ ประเทศไทย สหรัฐฯ และเวียดนาม จะเห็นว่าในจำนวนนี้มีสมาชิกประเทศอาเซียน 7 ประเทศ ในขณะที่จีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์ BRI โดยเน้นการสร้างหลักประกันในการรักษาความมั่นคงด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศรอบบ้านและเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพิ่มขีดความสามารถในการปกป้องผลประโยชน์ในทะเลจีนใต้ เป็นการนำเสนอการพัฒนาพร้อมกับแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันแบบ win-win ซึ่งได้รับการตอบรับจากประเทศในอาเซียนเป็นอย่างดี

หากโครงการนี้บรรลุผลตามเป้าหมายจีนย่อมสามารถขยายอิทธิพล ทั้งด้านการเมือง การทหาร และความมั่นคงเข้าไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคจำเป็นต้องพึ่งพาจีนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

หากพิจารณายุทธศาสตร์ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนในช่วงที่ผ่านมาประเทศต่าง ๆ ต่างปรับตัวเพื่อการคงอยู่ท่ามกลางการขยายอิทธิพล การแข่งขันตัวอย่างประเทศที่จะมีความโดดเด่นในการกำหนดบทบาทคือ สิงคโปร์ พยายามกำหนดบทบาทถึงแม้เป็นพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐฯ สามารถกำหนดบทบาทได้อย่างลงตัวไม่เข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ชัดเจนและมีความระมัดระวัง เพราะสิงคโปร์ถือว่าเป็นพันธมิตรที่สำคัญของสหรัฐฯ ได้รับการสนับสนุนและพึ่งพากับสหรัฐฯ มาตลอด มีความสัมพันธ์ในลักษณะหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ปรับตัวได้ สหรัฐฯ มีการลงทุนในสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก ส่วนทางด้านจีนนั้น สิงคโปร์ มีการค้าการลงทุนอย่างแนบแน่นช่วงระยะเวลา 30 ปี ที่ผ่านมา มูลค่าการค้าระหว่างกันเติบโตตลอด มีนักลงทุนจากจีนมาลงทุนในสิงคโปร์ และนักลงทุนจากสิงคโปร์ไปลงทุนในจีน สิงคโปร์มองว่าตลาดของจีนเป็นตลาดใหญ่เป็นที่น่าสนใจ นอกจากนั้น มีการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญระหว่างกัน สิงคโปร์เป็นตลาดศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเงินหยวนที่ใหญ่ที่สุดในอาเซียน ทางด้านกัมพูชามีแนวโน้มเข้าไปมีความสัมพันธ์ทางการทูต การทหารกับจีนอย่างชัดเจน เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจำนวนมากทั้งทางด้านทหาร การลงทุน การสร้างถนน การสร้างท่าเรือ ในขณะที่ฝ่ายสหรัฐฯ เตรียมดำเนินการมาตรการตอบโต้กัมพูชาโดยเฉพาะในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน การทำลายระบบประชาธิปไตยมีแนวโน้มว่าสหรัฐฯ จะมีมาตรการมาตอบโต้ที่รุนแรงขึ้น เช่น มาตรการข้อจำกัดด้านวีซ่า ระบบตรวจสอบระดับทรัพย์สินของผู้นำกัมพูชาในต่างแดน ทางด้านลาวก็ได้รับการ

ช่วยเหลือจากจีนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะด้านการค้า การลงทุน การสร้างทางรถไฟความเร็วสูง ดังนั้น จะเห็นได้ว่า อาเซียนบก (Cambodia-Laos-Myanmar-Vietnam: CLMV) โดยเฉพาะ กัมพูชา ลาว เมียนมา จะมีความโน้มเอียงไปทางจีนมากกว่าสหรัฐฯ สำหรับ ประเทศไทยนั้นยังอยู่ในภาวะที่เรียกว่า เป็นกลาง ยังไม่มีการเลือกข้างที่ชัดเจน รัฐบาลไทยมีความกังวลในการกำหนดบทบาทความสัมพันธ์กับจีนโดยเฉพาะกรณี การสร้างทางรถไฟความเร็วสูงที่มีการเจรจาตกลงและ มีการยกเลิกสัญญา และมีการทำสัญญาใหม่ ส่วนทางด้านเวียดนามนั้น ยังมีความทรงจำในอดีตกับสหรัฐฯ กรณีสงครามเวียดนาม ส่วนทางด้านจีน เวียดนามก็มีความทรงจำในอดีตในครั้งสงครามจีน-เวียดนาม ในช่วง สงครามเย็นเช่นเดียวกัน

ในขณะที่ฝ่ายจีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาหลายปี และสม่ำเสมอโดยเฉพาะ BRI และเส้นทางสายไหมใหม่ ส่วนพันธมิตรอื่น นอกภูมิภาค อินโด-แปซิฟิกนั้น จีนได้ร่วมมือกับสาธารณรัฐอิสลาม อิหร่าน (อิหร่าน) และรัสเซีย ในขณะที่ทางด้านแปซิฟิกได้ จีนได้ขยายขอบเขตโดยเฉพาะด้านภูมิยุทธศาสตร์ โดย ได้ลงนามในสนธิสัญญาด้านความมั่นคงกับประเทศ หมู่เกาะแปซิฟิกใต้ โดยการขยายอิทธิพลไปยัง 10 ประเทศ ขนาดเล็ก แถบมหาสมุทรแปซิฟิก เช่น รัฐเอกราชซามัว (ซามัว) สาธารณรัฐฟีจี (ฟีจี) สาธารณรัฐวานูวาตู (วานูวาตู) ฯลฯ โดยสร้างความร่วมมือที่ชัดเจนและ จับต้องได้ โดยเฉพาะด้านโลกร้อนเนื่องจากประเทศ หมู่เกาะเหล่านี้ หากเกิดภาวะโลกร้อนขึ้น น้ำแข็งขั้ว โลกละลาย มีความเป็นไปได้ว่าหมู่เกาะเหล่านี้จะต้อง จมทะเลหายไป นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือทางด้านทหาร การประมง การโทรคมนาคม การฝึกเจ้าหน้าที่ตำรวจ และอื่น ๆ ซึ่งพื้นที่บริเวณอินโด-แปซิฟิกได้ เคยเป็น

พื้นที่ส่วนหนึ่งในการสู้รบในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่าจีนได้ขยาย การสร้างฐานที่มั่นทางทหารลงในพื้นที่หมู่เกาะแปซิฟิกได้ ทำให้ออสตรเลียซึ่งเป็นพันธมิตรหลักของสหรัฐฯ มีความตื่นตัวมากยิ่งขึ้นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้แต่ละ ประเทศจะมีท่าทีที่แตกต่างกันตามผลประโยชน์แห่งชาติ ของประเทศตนเอง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ตามมาตรา 65 แห่งรัฐธรรมนูญราชฉาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้วางเป้าหมายระยะยาวของประเทศ ได้กำหนด วิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ.2580 ว่า “*ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนามาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*” โดยมีเป้าหมาย ประเทศชาติมีความมั่นคงประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่องสังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากร ธรรมชาติยั่งยืน โดยได้กำหนดเป้าหมายไว้ 6 ด้าน สำหรับเป้าหมายด้านความมั่นคง คือ “*ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสุข มีความมั่นคงในทุกมิติทุกระดับ*” ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคงจึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงให้ประเทศ มีความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบ ต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในบางพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิด ปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้า และการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ (กระทรวงกลาโหม, 2560)

จะเห็นได้ว่า ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีการกำหนดให้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนอยู่แล้ว แต่จากสภาพปัจจุบันโลกาภิวัตน์ทำให้โลกมีการเชื่อมต่อเข้าหากันมากยิ่งขึ้น ดังนั้น กรอบแนวคิดความมั่นคงแบบเดิม จึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม ที่เรียกว่า ความมั่นคงแบบองค์รวม ซึ่งจะต้องมีความมั่นคงพร้อมรับมือภัยคุกคามในทุกมิติ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การทหาร และด้านอื่น ๆ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งหากจะพิจารณาถึงความมั่นคงแห่งชาติในระดับองค์รวม จะต้องครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น การอยู่รอดปลอดภัยของรัฐ การมีเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน ความเข้มแข็งของชาติ ชุมชน ประชาสังคม นอกจากนั้น ต้องพิจารณาไปถึงปัจจัยภายนอกประเทศ เช่น ความมั่นคงของประเทศรอบบ้านและภูมิภาค เพื่อสนองรับกับยุทธศาสตร์ที่วางไว้ ประเทศไทยจึงได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ทางทหารที่ดีระหว่างมิตรประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐฯ และจีน

การฝึกร่วมผสมทางทหารเครือข่ายความร่วมมือทางทหารระหว่างประเทศ

การแสวงความร่วมมือทางทหารผ่านการฝึก ร่วมผสม นับเป็นเครือข่ายการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญในช่วงสภาวะปกติ โดยเฉพาะการฝึกคอบร้าโกลด์ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพร่วมกับสหรัฐฯ โดยทำการฝึกในพื้นที่ประเทศไทย การฝึกคอบร้าโกลด์นับเป็นการฝึกของกำลังทหารขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญมากที่สุด ในภูมิภาคอาเซียน เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนไปจึงทำให้การฝึกคอบร้าโกลด์นั้น นอกจากการฝึกเพื่อความร่วมมือทางทหารแล้ว ยังมีบริบททางการเมือง การทูต เข้ามาเกี่ยวเนื่องด้วย เนื่องจากการฝึกร่วมผสมหลายชาติ ได้แก่ ประเทศไทย

สหรัฐฯ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ และมาเลเซีย เป็นประเทศที่เข้าร่วมการฝึกแบบเต็มรูปแบบ (Full Pacificating Nation) และมีประเทศที่เข้าร่วมการฝึกแบบจำกัดกิจกรรม (Limited Pacificating Nation) ได้แก่ จีน อินเดีย และมีประเทศล่าสุดที่เข้าร่วม ได้แก่ ออสเตรเลีย รวมถึงประเทศที่ส่งเจ้าหน้าที่วางแผนเข้าร่วมการฝึก (Multi Nation al Planning Augmentation Team: MPAT) ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส (ฝรั่งเศส) สาธารณรัฐอิตาลี (อิตาลี) สหราชอาณาจักรเกรตบริเทน และนอร์เทิร์นไอร์แลนด์ (สหราชอาณาจักร) สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ (บังกลาเทศ) แคนาดา เนปาล อินเดีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ และประเทศที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ฝึก (Coalition Observer Liaison Team: COLT) ได้แก่ กัมพูชา บรูไน ลาว เมียนมา ปากีสถาน สมาพันธรัฐสวิส (สวิตเซอร์แลนด์) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมนี) ราชอาณาจักรสวีเดน (สวีเดน) รัฐอิสราเอล (อิสราเอล) และรัฐคูเวต (คูเวต) มีการเพิ่มจำนวนประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมจากประเทศไทยและสหรัฐฯ

จนปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วม จำนวน 29 ประเทศ เนื่องจากสถานการณ์ของโลกและภูมิภาคเปลี่ยนแปลงไป จึงได้มีการเพิ่มเติมรูปแบบ การฝึก จากเดิมเป็นการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม ในลักษณะการปฏิบัติการภายใต้กรอบของสหประชาชาติ นอกจากนั้นยังมีการฝึกร่วมกับมิตรประเทศอื่น เช่น การฝึก Blue Strike เป็นการฝึกร่วมระหว่างกองทัพไทย กับกองทัพจีน การฝึก Panther Gold เป็นการฝึก ระหว่างกองทัพไทยและกองทัพสหราชอาณาจักร การฝึก “ไมตรี” เป็นการฝึกระหว่างกองทัพไทยและกองทัพอินเดีย เป็นต้น (กระทรวงกลาโหม, สำนักนโยบาย และแผนกลาโหม, 2560)

โอกาสความท้าทายของประเทศไทย

โอกาส

1. ในสถานะที่ประเทศไทยเป็นแกนหลักของกลุ่มประเทศอาเซียนและมีที่ตั้งที่เหมาะสมทางภูมิรัฐศาสตร์สามารถนำมาเป็นฝ่ายริเริ่มในการดำเนินนโยบายทางทหารให้เอื้อต่อนโยบายทางความมั่นคงเพื่อแสวงหาข้อได้เปรียบทางการเมืองระหว่างประเทศตลอดทั้งด้านเศรษฐกิจ

2. การแข่งขันของสองมหาอำนาจทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้ประเทศไทย กองทัพไทย ต้องมีแผนในการเตรียมความพร้อมของกองทัพอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

3. พัฒนาขีดความสามารถของกองทัพให้มีความพร้อมตลอดทั้งพัฒนาความร่วมมือทางทหาร การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหารจากทั้งฝั่งสหรัฐฯ และจีน

4. เป็นโอกาสให้ประเทศไทยแสดงบทบาทเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงตลอดกาลเป็นผู้เจรจาในความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน

5. ทำให้ประเทศไทยมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการแสวงหาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ

6. จากความสัมพันธ์อันดีของประเทศไทยกับประเทศมหาอำนาจที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยพัฒนาขีดความสามารถในการใช้กำลังทางทหารในสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ตลอดจน การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

ความท้าทาย

1. ประเทศไทยอาจถูกกดดันจากในกรณีที่มีความสัมพันธ์กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จนทำให้อีกฝ่ายเสียผลประโยชน์ อาจจะนำมาสู่ความไม่ไว้วางใจ ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคในการวางตัวของประเทศไทย

2. นำมาเป็นข้ออ้างในความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ หรือความสัมพันธ์ของจีน ในกรณีเกิดประเด็นข้อขัดแย้งระหว่างกัน

3. นำมาเป็นประเด็นทางการเมืองหรือประเด็นอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อถึงกัน ในมาตรการอื่น เช่น การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์เข้าประจำการในกองทัพ มาตรการทางการค้า การตอบโต้ทางการค้าได้

4. อาจจะได้รับประโยชน์จากแต่ละฝ่ายน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เพราะจะต้องมีความระมัดระวังในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ

ท่าทีและนโยบายทางด้านการทหารที่ควรจะเป็นของประเทศไทย

อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันการปฏิบัติในอดีตส่งผลต่อเนืองมาจนถึงปัจจุบันและทุกการกระทำในปัจจุบันเป็นรากฐานสู่อนาคตเช่นเดียวกัน การวิเคราะห์ท่าทีและนโยบายทางด้านการทหารที่ควรจะเป็นของประเทศไทยจึงต้องศึกษาจากอดีตโดยเฉพาชนโยบายในช่วง รศ.112 ปี พ.ศ.2436 ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นยุคที่อาณาจักรสยามต้องเผชิญกับวิกฤติการล่าอาณานิคมของชาติมหาอำนาจอย่างสหราชอาณาจักรและฝรั่งเศส สยามได้ยอมเสียดินแดนบางส่วน เพื่อรักษาดินแดนส่วนใหญ่เอาไว้โดยการแสวงหามหาอำนาจอื่นมาดูแลอำนาจ เช่น รัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จประพาสรัสเซีย พระองค์ทรงฉายพระรูปร่วมกับพระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ 2 นำมาสู่การถ่วงดุลประกอบกับสยามพัฒนาประเทศให้มีความเจริญทัดเทียมกับชาติในยุโรปดำเนินนโยบายต่างประเทศเป็นมิตรรอบทิศทางกับบรรดาชาติมหาอำนาจ ทั้งรัสเซีย เยอรมัน และญี่ปุ่น ทำให้อังกฤษและฝรั่งเศส ยอมหยุดยั้งพฤติกรรมรุกรานดินแดนไปได้ ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย ประเทศไทยต้องประกาศสงครามกับสหราชอาณาจักรและสหรัฐฯ พ.ศ.2485 ต่อมามีการจัดตั้งขบวนการเสรีไทยในสหรัฐฯ และรัฐบาลสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนประกอบกับ

มีการจัดตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทย ในตอนท้ายสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐฯ ได้ช่วยเหลือ ประเทศไทยในการเจรจาให้สหราชอาณาจักรลดข้อเรียกร้อง และเงื่อนไขได้เป็นผลสำเร็จตลอดทั้งดำเนินนโยบาย ในการเจรจากับรัสเซีย ฝรั่งเศส สหรัฐฯ ในการสนับสนุน ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติเป็นผลสำเร็จ ในปี พ.ศ.2489 นโยบายในช่วงสงครามเย็นในช่วงหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 นับเป็นช่วงเวลาแห่งความท้าทาย ของประเทศไทยอย่างมีพลวัต ประเทศไทยได้ดำเนิน นโยบายใกล้ชิดกับมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ หลังจากนั้น เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปสถานการณ์ในอินโดจีน มีความรุนแรงขึ้น เวียดนามมีท่าทีคุกคามประเทศไทย ประเทศไทยได้สร้างความสัมพันธ์กับจีนจนนำมาสู่ จีนทำสงครามกับเวียดนาม จากนั้นช่วงปลายสงครามเย็น ประเทศไทยได้ช่วยเหลือเพื่อนบ้านโดยเฉพาะกัมพูชา จนนำมาสู่การยุติความขัดแย้งในกัมพูชา ทำให้สถานะ ทางการเมืองระหว่างประเทศมีบทบาทที่สำคัญนำมาสู่ การเปิดตลาดการค้าในภูมิภาคและพัฒนาประเทศ อย่างรวดเร็วในช่วงนั้น

ปัจจุบันประเทศไทยมีความสำคัญเชิงภูมิศาสตร์ เป็นศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเหตุจูงใจ ให้มหาอำนาจเห็นว่าประเทศไทยเป็นประโยชน์โดยเฉพาะ สหรัฐฯ พยายามให้ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์ ปิดล้อมจีน นับวันที่กระแสแห่งความขัดแย้งระหว่างจีน และสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นและกระจายไปทั่วภูมิภาค ทำให้เกิดความกดดันต่อประเทศต่าง ๆ ซึ่งความกดดัน จากมหาอำนาจเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนด นโยบายทางด้านความมั่นคงทางการทหาร ทางการเมือง ทางทหาร ซึ่งประเทศไทยจะถูกโยนเข้าไปในความขัดแย้ง ระหว่างมหาอำนาจทั้งสองฝ่ายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นว่า จีนกำลังส่งอิทธิพลต่อประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เหนือกว่าสหรัฐฯ ขึ้นเรื่อย ๆ

กล่าวคือ ประเทศที่เคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐฯ กับ พลิกไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แนวทางของกลุ่มประเทศอาเซียนยังไม่มี ความชัดเจน ในการวางตัวในขณะเดียวกัน บางประเทศของสมาชิก อาเซียนได้เปิดความสัมพันธ์กับจีนอย่างเต็มรูปแบบ เช่น กัมพูชา และลาว จีนได้ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มรูปแบบ สำหรับท่าทีของประเทศไทยโดยเฉพาะประเด็น การเชื่อมต่อรถไฟความเร็วสูงกับจีนได้มีความล่าช้ากว่า แผนที่ได้วางไว้ในขณะเดียวกันประเทศไทยได้นำญี่ปุ่น เข้ามาเพื่อคานอำนาจ ส่วนสหรัฐฯ พยายามขอเข้ามา ใช้พื้นที่ของประเทศไทยเพื่อประโยชน์ทางการทหาร เหมือนในช่วงสงครามเวียดนาม

ซึ่งนับเป็นความวิตกกังวลต่อการดำเนินนโยบาย ของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้รวมไปถึงการ ที่จะแสดงบทบาทต่อประเด็นความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ส่วนการฝึกร่วมผสมทางทหารถือว่าเป็นเวทีในการแสวง ความร่วมมือกับประเทศมหาอำนาจที่ประเทศไทย ควรกระจายการฝึกร่วมผสมไปยังประเทศมหาอำนาจอื่น เช่น รัสเซีย อินเดีย เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจทางทหาร แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยสถานะแวดล้อมใหม่ ๆ ที่ จะเข้ามาผลักดันต่อการกำหนดท่าทีและนโยบายทาง ด้านการทหารของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะต้อง มีการปรับตัวและปรับดุลอำนาจตามสถานการณ์และ สถานะแวดล้อมต่อไป

สรุป

จากการนำเสนอที่ผ่านมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ภูมิรัฐศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นสนามแห่งการแข่งขัน แย่งชิงเพื่อการขยายอิทธิพลต่างฝ่ายต่างดำเนินนโยบาย และยุทธศาสตร์ จับข้อแบ่งข้างเพื่อสกัดกันชั่วคราวข้าม โดยเฉพาะสหรัฐฯ และพันธมิตรได้ดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อตอบโต้ความพยายามของจีน ในการเพาะขยายและ

สร้างอิทธิพลขึ้นมาเป็นมหาอำนาจคู่แข่ง ทำให้สหรัฐฯ ได้เสริมสร้างขีดความสามารถร่วมกับพันธมิตรและหุ้นส่วนในภูมิภาคกำหนดท่าทีและบทบาทเพื่อเป็นการสร้างแนวปรกาการปิดล้อมมีการนำพันธมิตรร่วมลงนามในกรอบกติกาสัญญาความมั่นคงระหว่างกันหลายฉบับส่วนจีนนั้นก็มุ่งสร้างหลักประกันด้านความมั่นคง และผลประโยชน์ของตนเองด้วยการสร้างโครงการ สร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศรอบบ้าน และประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคตลอดจนขยายไปทั่วโลกถึงกลุ่มประเทศแอฟริกา กลุ่มประเทศหมู่เกาะในแปซิฟิกใต้ โดยเฉพาะประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น จะให้ความสำคัญเป็นพิเศษเนื่องจากอยู่รายรอบสามารถเชื่อมต่อทางโครงข่ายการคมนาคมได้รวดเร็ว เพื่อสกัดกั้นอำนาจและอิทธิพลของสหรัฐฯ เช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทยนั้นมีภูมิศาสตร์ที่ตั้งที่มีความเกือกลต่อการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมแบบญาติมิตรในครอบครัวเดียวกันกับจีนและความใกล้ชิดแบบเพื่อนสนิทที่เก่าที่สุดของสหรัฐฯ จึงทำให้ประเทศไทยต้องเข้าไปเป็นผู้แสดงในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่มหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีนได้กำหนดขึ้น ต้องกำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีท่าทีและนโยบายอย่างรอบคอบในการสร้างความร่วมมือทั้งสหรัฐฯ และจีนอย่างสมดุลรอบด้าน ประเทศไทยต้องดำรงสถานะในการเป็นมิตรของทั้งสองฝ่ายกระจายความพึงพามีความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายอย่างสมดุลซึ่งความใกล้ชิดนี้เป็นความใกล้ชิดที่ไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามเกิดความไม่พอใจ กล่าวคือต้องไม่ให้อีกฝ่ายมองประเทศไทยไม่เป็นมิตรที่เรียกว่า เป็นกลางอย่างมีระยะห่างที่แตกต่างไม่เลือกข้างใดข้างหนึ่งหรือเอียงไปด้านใดด้านหนึ่งนั่นเอง ซึ่งการรักษาสมดุลเช่นนี้ต้องยอมรับว่าจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากแต่ละฝ่ายเท่าที่ควร ซึ่งขณะเดียวกันก็จะไม่ถูกกดดันจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากนักในความสัมพันธ์ทางทหาร ประเทศไทย กองทัพไทยต้องรักษาความสัมพันธ์กับ

ทั้งสหรัฐฯ และจีนอย่างต่อเนื่องใกล้ชิดไม่เข้าไปช่วยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไปจนเกิดความได้เปรียบเสียเปรียบของอีกฝ่าย ประเทศไทยต้องเป็นฝ่ายริเริ่มการสร้างความร่วมมือเชิงรุกในการสร้างความร่วมมือทางทหารในระดับทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับจีนในมิติต่าง ๆ ในขณะเดียวกันจะต้องดำเนินความร่วมมือกับประเทศมหาอำนาจอื่นอีก เช่น อินเดีย รัสเซีย ให้มีความร่วมมือให้เกิดสมดุล (Balancing) สมดุลแบบพึ่งพาอาศัยระหว่างกันอย่างเหมาะสม พิจารณาทบทวนบทบาทความสัมพันธ์ตามสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจจะมีระยะห่างที่เหมาะสมแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาบนพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงการทหารการเมืองเศรษฐกิจและต่างประเทศที่ครอบคลุม ซึ่งอาจมีการใช้ทั้งอำนาจแข็ง (Hard Power) อำนาจละมุน (Soft Power) อย่างเพียงพอมีการดำเนินการทูตทางทหาร ให้สอดคล้องสถานการณ์และเกิดประสิทธิภาพและผลสอดคล้องกับทางด้านการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงการไม่เลือกปฏิบัติกับประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะ นอกจากนั้นจะต้องเตรียมกำลังกองทัพให้มีสมรรถนะและมีความพร้อมรบตลอดจนมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเกรงขามและรักษาดุลยภาพอำนาจระหว่างมหาอำนาจในเวทีระหว่างประเทศให้มีความสำคัญกับกฎหมายระหว่างประเทศสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในแนวทางสันติวิธี ให้การสนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือความร่วมมือระหว่างประเทศในกรอบของสหประชาชาติอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ประเทศไทยต้องแสดงบทบาทหน้าในการประสานประโยชน์ในภูมิภาคอาเซียน นำมาสู่การได้รับการยอมรับจากมิตรประเทศ

1.2 ขยายผลจากการที่ประเทศไทย เป็น แกนกลางและเป็นผู้ก่อตั้งอาเซียนเพื่อเพิ่มบทบาทในการ นำไปเชื่อมโยงกับด้านเศรษฐกิจ ด้านการค้า ด้านการลงทุน

1.3 ประเทศไทยต้องส่งเสริมการปกครอง แบบประชาธิปไตยซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้มิตรประเทศ เพิ่มระดับความร่วมมือทางทหารให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วย ส่งเสริมพลวัตความสัมพันธ์ ในภาควิชาการระหว่างประเทศ ได้มากยิ่งขึ้น

1.4 นำผลสำเร็จจากความร่วมมือทางทหาร ที่มากยิ่งขึ้นมาเป็นแนวทางผลักดัน ในการปฏิบัติร่วมกัน ระดับภูมิภาคสนับสนุนให้ประเทศที่เกี่ยวข้อง เจริญก้าวหน้า โดยสันติวิธีโดยไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

1.5 นำผลสำเร็จจากความร่วมมือมาผลักดัน การเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย กับอาเซียน โดยใช้กลไกของโครงการระเบียงเศรษฐกิจ ตะวันตก-ตะวันออก (East-West Economic Corridor: EWEC) และโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor) ในการเป็นศูนย์กลาง การคมนาคมขนส่งและโครงสร้างพื้นฐานของอาเซียนและเป็นสะพานเชื่อมระหว่าง BRI กับ ASEAN Connectivity อันจะนำไปสู่การผลักดัน Thailand 4.0 ควบคู่กับการเดินหน้าไปสู่ ASEAN 4.0 โดยมีเป้าหมายระยะยาว คือ การเป็นศูนย์กลางด้านนวัตกรรมของอาเซียน (ASEAN Innovation Hub) และศูนย์กลางด้านดิจิทัลของอาเซียน (ASEAN Digital Hub) ต่อไป

1.6 การรักษาความสมดุลแห่งอำนาจกับสหรัฐฯ และจีน ทั้งสองฝ่ายให้มีความสมดุลและพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสมโดยยึดถือผลประโยชน์ แห่งชาติเป็นหลักและไม่เลือกเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

1.7 การปฏิรูประบบการบริหารราชการ ควรมีโครงสร้างการทำงานร่วมกัน การเสริมสร้างความเป็นเอกภาพ การบูรณาการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ราชการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศให้การดำเนินงาน สามารถขับเคลื่อนได้ในทุกมิติ

1.8 การนำจุดแข็งจากการเป็นแกนกลาง ในภูมิภาคของประเทศไทยมาเพิ่มศักยภาพของประเทศ โดยกำหนดนโยบายที่เหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์ มากยิ่งขึ้น เช่น ด้านภูมิศาสตร์ที่มีที่ตั้งจุดกึ่งกลางในภูมิภาค อาเซียนมาเพิ่มศักยภาพ ด้านโลจิสติกส์ ด้านสังคมและ ด้านศิลปะวัฒนธรรม ให้สามารถเป็นศูนย์กลางในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.9 ขยายผลจากความร่วมมือทางทหาร ที่มากยิ่งขึ้นนำมาเสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรในอาเซียน เพื่อปรับดุลอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กับทั้งขยายความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เช่น รัสเซีย อินเดีย เพื่อถ่วงดุลและลดแรงเสียดทาน ระหว่างสหรัฐฯ กับจีน

1.10 นำเสนอผลสำเร็จจากความร่วมมือ ทางทหารไปขยายผลกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ เพื่อ กำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่อง กับผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีน เช่น สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม ฯลฯ ให้สามารถบรรลุผลประโยชน์ของชาติได้อย่างชัดเจน

1.11 การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการทหาร ในทุกระดับกับสหรัฐฯ และจีน ตลอดจนในเวทีอาเซียน ในการสนับสนุนให้จีนและสหรัฐฯ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

1.12 นำอำนาจละมุน (Soft Power) ที่ประเทศไทยมีความโดดเด่น เช่น วัฒนธรรมไทย อาหารไทย มวยไทย นาฏศิลป์ มาเป็นเครื่องมือในการ สนับสนุนอำนาจทางการเมือง การทหาร ตลอดจน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

1.13 พัฒนาอาวุธเป็นของตนเอง ลดการพึ่งพา จากต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 เตรียมความพร้อมด้านองค์บุคคล ให้มีความรู้ ความสามารถพร้อมรับมือกับการแข่งขันช่วงชิงของมหาอำนาจในอินโด-แปซิฟิก

2.2 เพิ่มการฝึกร่วมกับมิตรประเทศอื่น ตลอดจนเพิ่มการแลกเปลี่ยนการเยือนทางทหารระหว่างกัน โดยเฉพาะกับประเทศที่มีศักยภาพทางทหาร เช่น จีน รัสเซีย อินเดีย เพื่อให้เกิดภาพความร่วมมือที่หลากหลาย

2.3 นำประสบการณ์จากการฝึกผสมทางทหาร กับมิตรประเทศมาพัฒนากำลังรบและพัฒนาแผนป้องกันประเทศ ตลอดจนหลักปฏิบัติการร่วมต่าง ๆ ทางทหาร ให้ทันสมัย

2.4 เสริมสร้างกำลังกองทัพให้มีศักยภาพ โดยเฉพาะการเอาชนะภัยคุกคาม โรคติดเชื่ออุบัติใหม่ การก่อการร้าย Cyber Defense ตลอดจน Space Defense เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.5 นำมาเป็นกรอบแนวทางดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านลงไปจนถึงระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ของกองกำลังป้องกันชายแดนต่าง ๆ

2.6 เตรียมความพร้อมด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ เทคโนโลยีทางทหาร ให้มีความพร้อม เพื่อรองรับการขยาย อิทธิพลและบทบาทของสหรัฐฯ และจีน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงกลาโหม. (2560). *ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงกลาโหม, สำนักนโยบายและแผนกลาโหม. (2560). *แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศของกระทรวงกลาโหม 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนกลาโหม.
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2549). *รัฐใหญ่แห่งสงครามเล็กอย่างไร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ.
- Nye, J. S. Jr. (2007). *Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History*. Crawfordsville: RR Donnelley and Sons Company.